

Helse- og sosialutvalget

Notat til bystyrets organer

Vår ref. (saksnr.):
20/6978 - 5

Notat nr.:
1285/20

Dato:
22.12.2020

Statusnotat Byrådssak 450/19 Kvalitetsreform barnevern

Viser til bystyresvedtak av 18.12.19 - sak 450 om organiseringen av barnevernet i Oslo – Kvalitetsreform barnevern. Saken skal legges fram for bystyret innen 31.12.21. Vedlagt følger kort orientering og status til Bystyret.

Fremdrift og organisering

Arbeidet med bystyresaken er organisert som et prosjekt i OVK, seksjon for barnevern og helse, og prosjektleder er ansatt i 100 % fra 27.august 2020. I henhold til vedtaket fra bystyret skal prosjektet blant annet omhandle oppgavefordeling mellom Barne- og familieetaten og bydelene, hvordan kommunen kan sikre gode fagmiljøer, barnevernets finansieringsmodell i Oslo og hva slags institusjonstilbud kommunen bør ha.

Det er etablert en prosjektgruppe som består av barn og unge med erfaring fra barnevernet, representanter fra bydelsbarnevernet og Barne- og familieetaten. Barne- og familieetaten er en særlig sentral bidragsyter i prosjektet, i form av sin rolle som fagetat på barnevernsområdet.

Prosjektet er organisert slik at omkringliggende områder som barnehage, skole, helse og kriminalitetsforebyggende arbeid, samt andre pågående satsninger integreres i prosjektstrukturen. Gjennom deltakelse i fokusgrupper og workshops rundt prosjektets aktiviteter vil det søkes innspill både fra tjenestene i kommunen, og deltakere med relevante innspill utenfra. Bruker- og interesseorganisasjoner er særlig sentrale. Involvering underveis er også en måte å sikre eierskap til prosjektet. Derfor er det også ønskelig å involvere sektordirektører, herunder særlig bydelsdirektørene, samt sikre informasjon til bydelsutvalgene.

Prosjektets bakgrunn

Barnevernet skal være barnas barnevern, og en hjelpetjeneste som tar utgangspunkt i barns behov og rettigheter slik de kommer til uttrykk i FNs barnekonvensjon. Det er avgjørende at barn og unge selv opplever at de kan stole på barnevernet, at de kan snakke trygt og at de blir samarbeidet med. Nettopp derfor er det gledelig å kunne realisere *Plattform for byrådssamarbeid 2019-2023* med dette prosjektet, hvor det fremkommer «Byrådet vil gå i gjennom barnevernets ressursbruk og organisering, for å sikre at tilbudet og finansieringen ivaretar barnas behov».

I *Folkehelseplan for Oslo 2017-2020* pekes det på sammenhengen mellom oppvekstvilkår og helseutvikling, som gjør at Oslo kommune styrker innsatsen for barn og unge. Den politiske behandlingen av denne bystyresaken viste at ønsket om å satse på trygge og nyttige tjenester og tiltak for barn og unge, er et viktig felles prosjekt for Oslo. Dette prosjektet skal gi oss viktig kunnskap om hvordan vi best kan utforme fremtidens barnevern i Oslo.

Helse- og sosialutvalgets merknader ved behandling av denne saken har gitt viktige føringer for hva gjennomgangen skal omhandle. Et trygt barnevern sett fra barn selv, gode og nyttige tiltak, samt en mer enhetlig praksis i barnevernet i Oslo er kjernepunkter fra utvalgets behandling av saken. Alle utvalgets merknader er en del av en initierende kunnskapsinnhenting, og har supplert utformingen av prosjektets innsatsområder.

Det gjennomføres parallelt en statlig barnevernsreform (Prop. 73 L (2016 – 2017)). Den statlige reformen omtales som en oppvekstreform som skal gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet, og styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats. Målet er at endringer i barnevernet skal bidra til at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt (Bufdir). Formålet med den statlige barnevernsreformen har flere likhetstrekk med intensjonen for denne gjennomgangen.

Ambisjoner

Formålet med en helhetlig gjennomgang av barnevernet i Oslo, er å sikre at barn, unge og i Oslo møter et barnevern som oppleves trygt og nyttig for dem. Prosjektet skal ta videre det bystyrets flertall påpekte; at alle prosesser må gjennomgås og kvalitetssikres med tanke på å sikre at barn og unge er trygge og får snakket i trygge rom. Barns kunnskap om hva som skaper trygghet og ikke må ligge til grunn for den videre utviklingen av Oslos barnevern.

Prosjektet skal videre jobbe for at det oppleves høy tillit i alle deler av befolkningen og at samarbeidet mellom barnevernet og andre tjenester styrkes, i tråd med det flertallets merknader i bystyret var opptatt av ved behandling av denne saken. Også her må barn og unges stemme spille en viktig rolle, slik at det blir trygt for barn. En sentral del av dette handler om å styrke barnevernet i jobben med unge kriminelle både når det gjelder forebygging, samt med virksomme tiltak til de som er involvert i kriminelle forhold.

Jeg er opptatt av at Oslo skal ha et samarbeidende barnevern som jobber sammen med barn, foreldre og andre tjenester, slik at tjenestene våre oppleves enhetlig. Bystyrets flertall påpekte behovet for likere tjenester på tvers av bydelsgrensene. Prosjektet vil bruke kunnskapen fra barn i barnevernet i Oslo for å se nærmere på hvordan bydelene kan utvikle en mer enhetlig praksis i tråd med barn og unge i bydels behov.

For å videreutvikle et barnevern som oppleves trygt, er det helt grunnleggende at medarbeiderne er en del av en organisasjon preget av tillit og kompetanse – som gir de ansatte nødvendig trygghet og handlingsrom i møte med barn og foreldre for å gi den hjelpen de har behov for.

Prosjektet skal presentere en oppdatert situasjonsbeskrivelse for barnevernet i Oslo, identifisere noen uløste utfordringer for så å fremme forslag til utviklingsområder eller tiltak. Kjernetema vil være kvalitet på tjenestene, herunder i hvilken grad organisering og finansiering er hensiktsmessig for et best mulig tjenestetilbud på barnevernsområdet i Oslo. Det ligger ikke til prosjektmandatet å forskuttere en eventuell bydelsreform, men vi tar med oss merknadene fra Helse- og sosialutvalget som poengterte viktigheten av at gjennomgangen omhandler ulikhetene mellom bydelene.

Byrådserklæringen 2020 uttrykker store ambisjoner om å utvikle Oslo som en traumeinformert by, og med satsninger som Barnehjernevernet særlig relevant her. Prosjektets viderefører verdigrunnlaget for disse satsningene – FNs barnekonvensjon og verdigrunnlaget i fagutviklingsarbeidet Mitt Liv. Alt arbeid med barn og unge skal være preget av et positivt og kjærlig syn på barn. Barn og unge skal være de viktigste premissleverandørene når Oslo kommune utvikler trygge og nyttige tjenester rettet mot barn og deres familier.

I tråd med bystyrets flertall viderefører prosjektet Barnehjernevernets felles kunnskapsgrunnlag bygget på traumeforskning, forskning om omsorgssvikt, hjerneforskning og tilknytningsforskning. Strategien for Barnehjernevernet skal sørge for at alle i kommunen som arbeider direkte med barn og unge får økt

kompetanse til å forebygge, oppdage og hjelpe barn som utsettes for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep.

Prosjektet vil videreføre tenkningen rundt satsingen «Oslohjelpa» hvor det legges til rette for en mer behovsdrivet arbeidsform med barnet og familiens behov i sentrum, og utvikling av nye arbeidsformer på tvers av tjenester innenfor oppvekstområdet. Flere barn skal få hjelp tidligere, uten krav om henvisninger, vedtak og diagnoser, og det er behovet som skal avgjøre hvilken hjelp barnet skal få. Hjelpesystemene skal oppleves som trygge, nyttige og samarbeidende, sett fra barn og unge selv. Dette forutsetter tett dialog og samarbeid med familiene, og særlig med barn og unge.

I henhold til byrådsplattformen skal tillit være et bærende prinsipp for styring og ledelse i Oslo kommune. Både organisering og gjennomføring av dette prosjektet legger derfor stor vekt på samskaping og bred deltakelse, gode beslutningsgrunnlag og god samhandling og samordning på tvers.

Prosjektet omhandler i hovedsak bydelsbarnevernet og Barne- og familieetaten som fagetat og tjenesteleverandør med tiltak som fosterhjem, institusjon og barnevernvakt. Prosjektet vil også involvere andre omkringliggende og relevante tjenesteområder i tråd med intensjonen om et helhetlig og koordinert tjenestetilbud. Som nevnt omtales den statlige barnevernsreformen som en oppvekstreform, og det å se nærmere på hvordan barn og foreldre kan oppleve et mer samordnet tjenestetilbud er også en del av dette.

En kunnskapsbasert tilnærming - oppdatert kunnskap om barnevernet i Oslo

Et samlet kunnskapsgrunnlag skal være styrende for prosjektets aktiviteter og anbefalinger, og skal være basert på kunnskapstriangelet; forskning, kunnskap fra tjenestene og kunnskap fra barn og familier. De tre kunnskapskildene skal sammen danne grunnlag for utvikling av tjenestene.

Det foreligger mye oppdatert kunnskap om barnevern og barn- og ungefeltet generelt, både gjennom kunnskap fra barn og unge selv, forskning og ulike gjennomganger. Det er grunn til å se hen til både andre land og andre kommuner, for relevant kunnskap og praksiserfaringer.

Kunnskapsgrunnlaget i dette prosjektet skal bestå av både generell kunnskap om barnevern og tjenester til barn og unge, samt hva som kjennetegner barn og familiers behov for tjenester i Oslobarnevernet. Situasjonsbeskrivelsen skal også gi et blikk fremover for å sikre at tjenestene utformes med tanke på fremtidig behov. For noen av innsatsområdene vil det også være nødvendig å definere handlingsrommet – hvilke muligheter som finnes innenfor de juridiske rammene for organisering av tjenester i en kommune.

Status for prosjektet

Oppstart av prosjektet har omhandlet etablering av prosjektstruktur og initierende kunnskapsinnhenting. For å lykkes med prosjektets formål må inngangen være på linje med det som faktisk er behovet for utvikling av barnevernet i Oslo.

Initierende kunnskapsinnhenting er basert på politiske grunnlagsdokumenter, eksisterende kunnskap om barnevernet i Oslo, pågående satsninger og tiltak. Vi har hatt initierende samtaler med barn med erfaring fra barnevernet, Barne- og familieetaten og de fleste barneverntjenestene i bydelene. Vi har koplet oss på allerede etablerte gode praksiser – for å bruke kunnskapen fra disse som erfaringsgrunnlag videre i prosjektet. Vi har også hatt innledende sonderingsmøter blant annet med Barneombudet, KS og Helsetilsynet. Prosjektet vekker bred interesse og mange er interessert i å bidra. Dette er med på å styrke prosjektet.

Initierende kunnskapsinnhenting har identifisert noen nøkkeltemaer, og disse er operasjonalisert til innsatsområder med tilhørende aktiviteter. Når deltakelse og involvering er en del av prosjektets metode,

er det grunn til å anta at supplerende temaer vil følge av prosessene. Den videre prosessen kan aktualisere andre områder som ikke omtales her.

Prosjektgruppen og referansegruppen er i gang, og flere workshops er under planlegging. Koronasituasjonen gjorde at vi dessverre måtte utsette vår planlagte kickoff i november – en workshop sammen med Fellesorganisasjonen og Landsforeningen for barnevernsbarn med overskriften «Hva kjennetegner fremtidens barnevern i Oslo». Vi er generelt oppmerksomme på hvordan koronasituasjonen påvirker prosjektets fremdrift. På nåværende tidspunkt handler dette om at det er noe mer krevende å skape arenaer for deltakelse via digitale treffpunkt. Vi vurderer ikke at det er nødvendig å varsle bystyret om forsinkelse grunnet korona på nåværende tidspunkt.

Vi gjennomgår nå den kunnskapen vi har, for å identifisere behov for innhenting av supplerende kunnskap. Vi planlegger en oppdatert kartlegging av barn og unges opplevelser av barnevernet i Oslo. Videre planlegges en kartlegging av barneverntjenestene med tanke på hva evt. ulikheter i praksis består i; med bakgrunn i de indikatorene vi kjenner. Det vil også være relevant å bruke tjenestedesign som metode når det gjelder å utrede eventuelle forsøk med nye organiseringsformer. Dette vil gi et godt beslutningsgrunnlag med beskrivelser av nåværende og fremtidig behov, sett opp imot hvordan tjenestene på barnevernsområdet er organisert pr. i dag.

Innsatsområder

Organisering av et trygt, nyttig og samarbeidende barnevern

Dette prosjektet skal se nærmere på utvikling av et mer åpent og innovativt barnevern, og med fokus mot nye arbeidsformer; avbyråkratisering, samarbeid og samskaping. Et sentralt mål er at hjelpen du får ikke skal være avhengig av hvor du bor. Gode praksiser og erfaringer bydelene og andre har gjort når det gjelder utvikling av nye arbeidsformer er relevant her.

Utvikling av nye arbeidsformer utfordres av silotenkning, ulikt lovverk og kultur. Vi har etter hvert både erfaringer og kunnskap om hva som hemmer og fremmer samhandling på velferdsområdet. Prosjektet ønsker å se nærmere på samhandling mellom tjenester, med mål om en mer samordnet hjelpetjeneste.

Et trygt og nyttig barnevern for barn

Å utvikle et trygt og nyttig barnevern er først og fremst for barna dette omhandler. Å videreutvikle tjenester som sikrer barns rettigheter og skaper trygghet er helt grunnleggende for hele prosjektet, og således i alle innsatsområder. Det å utvikle gode relasjonelle ferdigheter til å gjennomføre trygge samtaler med barn er bare en del av det å sikre barnets medvirkning. Barn må samhandles med på flere nivåer– også på systemnivå og prosessuelt gjennom fokus rettet mot rutiner og prosedyrer for hvordan å sikre barnets reelle medvirkning.

Arbeidsformer og tiltak for et trygt og nyttig barnevern

Barnevernet har en bred og omfattende ansvarsportefølje, og en tiltakskjede fra lavterskel tiltak og fokus mot tidlig innsats, og til komplekse tiltak både i og utenfor familien. Tidlig innsats er et av de sentrale områdene i barnevernsreformen. Det å gi trygg hjelp som nytter er kanskje vanskeligst til de som trenger det mest – som når unge som begår gjentatt kriminalitet og har særlig komplekse behov. Videreutvikling av et trygt og nyttig barnevern innebærer derfor å rette fokus mot en helhetlig tiltakskjede som både ivaretar viktige perspektiver for forebygging, samt komplekse – og noen ganger inngripende tiltak. Byrådet har sammen med flere organisasjoner kommet til enighet om en styrking av det kommunale tjenestetilbudet. Prosjektet vil følge tett oppdraget som pågår i Barne- og familieetaten vedr. dette.

Tillit og omdømme

Tillit og omdømme er viktige fokusområder fordi barnevernet er avhengig av tillit for å komme i posisjon til barn og familier for å gi virksom hjelp. Dette er sentralt både i det direkte møte med den enkelte barn og forelder, men også på systemnivå. En av forutsetningene for helhetlige og koordinerte tjenester handler også om tillit på tvers av tjenester – både fellestjenester til barn og unge, men også til mer omkringliggende tjenester.

Nyere forskning viser noe økende grad av tillit til barnevernet, men tillit til barnevernet settes stadig på prøve blant annet gjennom deres krevende mandat. Vi har kunnskap som sier noe om at grad av tillit henger sammen med holdninger til, og kunnskap om barnevernet. Vi har oppdatert forskning som viser at dette er en sentral faktor for å jobbe med tillit til barnevernet i minoritetsbefolkningen. God bruk av tolk er en faktor her.

Ledelse og kompetanseutvikling

Å utvikle et verdiforankret barnevern, slik at praksisendring sikres, krever en god og tydelig ledelse som viser retning, formål og mening i tråd med Oslo kommunes tillitsreform. Utvikling av et verdiforankret barnevern forutsetter at det er tid og rom til å se på egen praksis med et kritisk og analytisk blikk. Dette endringsarbeidet utfordres ofte av daglig drift, administrative oppgaver og ivaretagelsen av lovpålagte oppgaver. Bruk av digitale verktøy endrer måten vi kommuniserer på, og gir muligheten til å jobbe annerledes og mer i tråd med barn og familiers ønsker og behov. Digital kompetanse skal være en integrert del i utviklingen av nye tjenester i dette prosjektet.

Byrådet har et mål om at barnevernet skal være en lærende organisasjon og ha god kompetanseledelse, innenfor rammene av styringsprinsippet om tillit og handlingsrom. Dette understøtter og bygger en kultur for nye arbeidsformer og bidrar til å rekruttere, samt beholde kompetente, engasjert og varme medarbeidere.

Avsluttende kommentarer

Utformingen av tjenester til alle barn og unge, og særlig til barn med opplevelser og erfaringer som gjør at de trenger hjelpen aller mest er en av de viktigste oppgavene vi forvalter. Jeg er derfor glad for behandlingen av denne saken så langt har vist at vi i stor grad går samlet når det gjelder viktigheten av å sikre utviklingen av trygge og nyttige tjenester på barnevernsområdet.

Jeg er også glad for at arbeidet med denne gjennomgangen gir en mulighet til et mer helhetlig blikk og et mer samordnet tjenestetilbud med utgangspunkt i barn og foreldres behov. Arbeidet er nå godt i gang, og jeg ser frem til å legge frem endelig sak til bystyret ved utgangen av 2021.

Inga Marte Thorkildsen

Byråd